

Recente roofvogelliteratuur

Rob G. Bijlsma

Bergen V.S. van, Riem Vis R., Brinkgreve J., Stelma J. & Nijlunsing W. 2021. Bewaken of voeren? Ofwel: broedzorg bij een paartje Wespendienven, twee seizoen gevolgd met cameravallen. *Limosa* 94: 89-100.

Twee nesten van hetzelfde paartje Wespendief werden in ZO-Friesland in 2015 en 2016 per camera gevolgd (iedere minuut een opname, bij het tweede nest een extra camera die geactiveerd werd zodra er beweging op het nest was). In 2015 verscheen de man op 21 mei voor het eerst op het nest, zijn vrouw 3 dagen later. Op 1 juni werd het eerste ei gelegd. De vrouw van dit nest zat op 62% van de opnames in de eifase op het nest, in de jongenfase ruim 68% (man resp. 37 en 13 %). De jongen van dit nest werden op 1 augustus (oudste 27 dagen) door een Boommarter gepredeerd. In 2016 broedde dit paar op 4.2 km afstand van het 2015-nest (gevonden in eifase, oude marterlatrine op nestrand). De vrouw stond op 68% van de opnames in de eifase (man 31%), en op 72% (man 18%) van de opnames in de jongenfase. In beide nesten nam de afwezigheid van de ouders toe naarmate de jongen ouder werden, waarbij in 2015 rond dag 25 het nest al rond 75% van de tijd zonder ouders was, tegen 40-50% van de tijd bij dezelfde leeftijd in 2016. Kennelijk was de voedselsituatie in 2015 slechter dan in 2016 (plus dat in 2016 het tweede ei niet was uitgekomen, en er dus maar één jong gevoed hoefde te worden), waardoor de vrouw in de jongenfase eerder genoopt was mee te helpen met de voedselvoorziening, zonder dat haar afwezigheid bij het nest werd opgevangen door de man (die laatste verzorgde in beide jaren de bulk van de prooiaanvoer). Deze kleine steekproef lijkt aan te geven dat ouderlijke aanwezigheid bij het nest belangrijk kan zijn bij het weghouden van predatoren (en dus kan helpen de nestelpoging te laten slagen). Nachtelijke opnames suggereren dat de broedende oudervogel met dreigen (vleugels geheven) daadwerkelijk een predator op afstand kan houden (al was de veroorzaker van het dreiggedrag zelf niet te zien). Ook werden er opnames verkregen waarbij een boommarter op het nest verscheen toen het jong al vliegvlug was (die sliep overigens vanaf dag 41 elders). Dit stuk bevat tevens informatie over het gebruik van camera's bij nesten, en over het vangen van oudervogels bij het nest (en de gevolgen daarvan). Mooie studie die veel informatie opleverde. (vs.vanbergen@gmail.com).

Donkers H. 2021. Het opperarmbeen (humerus) als hulpmiddel bij de identificatie van vogelsoorten. *Limosa* 94: 101-111.

In braakballen van uilen en als prooirest van roofvogels duiken maar wat vaak opperarmbeenen van vogels op. Van 78 vogelsoorten werd de humerus opgemeten (in totaal 674 stuks, variërend van 1 tot 37 per soort), en wel lengte en proximale breedte. Van 28 algemene soorten was voldoende materiaal beschikbaar om een goed beeld te schetsen van het opperarmbeen als identificatiemiddel voor de soort. In een tabel worden de maten (met spreiding en standaardafwijking) getoond. Vooral voor niet-zangvogels zijn deze botjes heel bruikbaar als middel ter identificatie en berekening van prooigewicht, bij zangvogels wat minder (doordat ze meer op elkaar lijken en qua

maten dichter bij elkaar liggen). (hansdonkers060@gmail.com).

Dunker H. 2021. Use of two distant nesting areas as a breeding strategy of Golden Eagles *Aquila chrysaetos* in Valdres, southeastern Norway. *Ornis Norvegica* 44: 12-18.

Minstens 6 van 16 steenarendparen in Noorwegen alterneerden jaarlijks van nestplek tussen twee locaties die gemiddeld 5.3 km uit elkaar lagen. Acht andere paren hielden het met zekerheid bij slechts één nestplek. Als mogelijke, niet onderbouwde redenen geeft de auteur mijding van andere paren als die te dichtbij zitten, of switch van nestplek volgend op een nieuwe partner. Hoe dan ook, bij gebiedstellingen over meerdere jaren iets om rekening mee te houden in verband met de potentie voor dubbeltellingen. (helledunker@live.no).

Huijzers G. 2021. Eerste broedgeval van de Zearend in de Hoeksche Waard. In *Vogelvlucht* 45: 4-9.

In 2010 meldden zich de eerste Zearenden op de Korendijkse Slikken, onvolwassen beesten. In 2013 gebeurde dat ook in het broedseizoen, in de jaren daarna geregeld met 2-3 ex. waaronder ook volwassen vogels. Definitieve vestiging vond vermoedelijk plaats in augustus 2020, gevolgd door takkenaanvoer vanaf half september, een actieve nestbouwfase in november en een imposant nest op 19/20 november. Het mannetje droeg een Duitse ring, de vrouw was ongeringd. Vanaf half februari 2021 werden paringen geregistreerd, het eerste ei werd – gezien het gedrag van de vrouw – op 16 of 17 maart gelegd. Het eerste ei kwam op 24 april uit; van de twee jongen overleefde er eentje (de ander verdween al snel). Begin juni vertoonde het jong zich boven de nestrand. Op 10 juni werd het 50 dagen oude jong geringd en van een zender voorzien. Op het nest lagen resten van jonge en oude brandganzen, wilde eend en krakeend, meerkoet, brasem, karper en witvissen. Eind juni zat het jong in de buurt van het nest. Op 28 oktober verliet het de nestomgeving en zwierf het naar de Ventjagersplaten waar het 1.5 weken rondhing. Op 7 november vloog het naar Antwerpen, de volgende dag door naar Brussel; op 10 november was het teruggekeerd naar Zeeland (omgeving Domburg).

Jardine D.C., McNab E.M. & Davison M. 2021. A long-term study of Common Buzzards and other raptors on Colonsay and Oronsay, Argyll. *British Birds* 114: 705-713.

Deze eilandjes in de Hebriden zijn samen 4600 ha. Ze bestaan grotendeels uit heide en grasland, met wat gebruiksbosjes uit de 18de eeuw en naalldhoutaanplantingen uit de 20ste eeuw. Konijnen werden in de 18de eeuw uitgezet, en ook bruine ratten komen er voor (maar geen muizen). In 1988-2019 werden op de eilanden de Buizerds bijgehouden (aantal en broedprestaties), naast omgevingsvariabelen als weer, voedselaanbod en andere roofvogels). Het is geen gesloten systeem; van de geringde jonge Buizerds werd een kwart buiten de eilanden teruggemeld (verste op 272 km afstand). Over de tijd nam konijn als prooi in betekenis af, maar bruine ratten toe (vooral bij lage konijnendichtheid); vogels maakten slechts een klein deel van het zomermenu uit. In tegenstelling tot de normale gang van zaken zaten de meeste nesten (82) op klifwanden (boven land, nooit aan de zeezijde), tien in bomen en 2 op de grond. Op 203 legsels werden slechts vier 4-legsels gevonden; legsels met 2-3 eieren overheersten. Het jongental per succesvol nest varieerde van 1.25 tot 2.38, per nest

(inclusief mislukkingen) van 0.38 tot 2.00. Over de tijd zagen ze een vervroeging van de uitkomstdata (start eileg varieerde tussen 12 maart en 11 mei), vooral na 2000. De uitkomst van eieren vertoonde geen relatie met de gemiddelde apriltemperatuur, wel met die van januari. In de loop van de tijd daalde het aantal paren, van 0.61 paar per 100 in 1994 naar 0.17 in 2018; tegelijk steeg het aantal niet-broedende buizerds (in 2018 al 0.11 per 100 ha). Deze ontwikkeling zou verband kunnen houden met de aanwezigheid van eerst één, later twee paren Steenarend, de vestiging van Zearend als broedvogel en de toename van Raven. Waar een Steenarend broedt, verdwijnen Buizerds. Diverse gevallen van rechtstreekse predatie passeren de revue, plus dat broedplaatsen (op kliffen) door arenden werden overgenomen. Voedselcompetitie kan evenmin worden uitgesloten. De afname van Buizerds, waardoor gaten in de lokale roofvogelpopulatie vielen, was misschien ook de reden dat er Blauwe Kiekendieven gingen broeden (inmiddels 3-4 paren), tevens Torenvalken en Raven. Die hele bups moet het doen op konijnen (en schapenkadavers).

Reibisch B., Grünkorn T. & Heiden M. 2021. Bestandsentwicklung des Mäusebussards *Buteo buto* in Schleswig-Holstein – ein weiterer Feldvogel für die Rote Liste? *Corax* 24: 499-527.

Op basis van 15 proefvlakken (40-129 km², gemiddeld 97 km², 3-22% bebost) verspreid over Sleeswijk-Holstein, werden dekkende karteringen en nestvondsten van Buizerds over 1990-2020 op een rijtje gezet. Niet alle karteringen besloegen dezelfde periode. De meeste karteringen hadden forse hiaten in dekking van de opgegeven telreeks. Toch was de teneur duidelijk: tót begin 2000 hoge dichtheid of zelfs nog toename, daarna neergang. Buizerds hebben duidelijk hun beste tijd gehad: de top van rond 5000 paren in Sleeswijk-Holstein werd in 2005-09 bereikt, voor 2017-20 werd dat geschat op 4100 (let wel: de eerste bekende schatting stamt van 1967, toen er 2100 paren waren). De reproductie lijkt nog op orde te zijn, met gemiddeld 61% van de paren succesvol (jaarlijkse spreiding 39-79%), en legsel- en broedselgroottes die normaal zijn (gemiddeld 1.6 jong/broedpaar, jaarlijks variërend van 0.9-2.2). Daarentegen is het landschap sterk in kwaliteit achteruit gehold sinds in ieder geval 1970: minder veldmuizen (maar niet gemeten), meer gif (aangetroffen in Buizerds), gigantisch veel windturbines (met Buizerd als meest prominente slachtoffer), meer verkeersslachtoffers. Onder meer natuurlijke factoren kan de Oehoe een rol spelen, hoewel ook hier de mens de achterliggende factor is (namelijk herintroductieproject in 1980-2002); Oehoes komen tegenwoordig al met 600-700 paren in Sleeswijk-Holstein voor. In één deelgebied was de Buizerd, na Houtduif, de belangrijkste prooi van Oehoes (zoals zichtbaar in gevonden prooiresten). Hoewel geen enkele factor echt goed is onderbouwd waar het de invloed op Buizerds betreft, is de conclusie van het verhaal waarschijnlijk steekhoudend: de combinatie van een stapeling van verschillende negatieve factoren lijkt de Buizerds in het nauw te drijven. Dat is ook gaande in de rest van Duitsland, in Denemarken en in Nederland. Een ontvullende bevinding, die het optimisme van de late vorige eeuw op zijn plaats zet. Zelfs incomplete gegevens blijken toch een aardig inzicht in patronen te kunnen geven, mist voorzien – zoals deels hier – van échte gegevens als nestvondsten, legsel- en broedgrootte, nestsucces en sterfte van prooi en predator. (reibisch@oagsh.de).